

شناسایی رابطه بین سلامت عمومی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان

فریبا زهراکار^۱

نویسنده مسئول:

فریبا زهراکار

چکیده

هدف اساسی این پژوهش، شناسایی رابطه بین سلامت عمومی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان بود. روش پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی می باشد. جامعه آماری پژوهش را کلیه دانش آموزان دبیران دوره دوم متوسطه بخش ویسیان تشکیل داد که تعداد دانش آموزان ۱۰۲ نفر (دختر و پسر) و دبیران ۳۸ نفر (زن و مرد) می باشد. برای تعیین حجم نمونه از جدول کرجسی و مورگان استفاده گردید. که حجم نمونه دانش آموزان ۸۶ نفر و دبیران ۳۶ نفر که به روش طبقه ای نسبی- تصادفی انتخاب گردید.

در این تحقیق از پرسشنامه سلامت عمومی گلدبرگ و هیلر (۱۹۷۲)، و برای پیشرفت تحصیلی از معدل ترم گذشته دانش آموزان استفاده شده است. داده ها بوسیله نرم افزار آماری SPSS و با استفاده از آماره های توصیفی و آزمون های استنباطی (آزمون کلموگراف، اسمیرانوف و ضریب همبستگی پیرسون) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد بین «سلامت عمومی دبیران» و «پیشرفت تحصیلی» دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. بین «علائم جسمانی دبیران»، «اضطراب دبیران»، «اختلال در عملکرد اجتماعی دبیران» و «افسردگی دبیران» با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه معنی داری وجود دارد ($p < 0/05$).

کلمات کلیدی: سلامت عمومی، پیشرفت تحصیلی، دانش آموزان دوره دوم متوسطه.

مقدمه

پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در مقاطع مختلف رشد جسمی، روانی و اجتماعی نیازمند دارا بودن نگرش مثبت به رشته تحصیلی و انگیزه‌های قوی است. نگرش به رشته تحصیلی ظاهراً یک امر فردی محسوب می‌شود. این تصور وجود دارد که هر دانش‌آموزی با توجه به شخصیت خود و تمایلات و علاقه‌مندی و خصوصیاتش، دارای برخی نگرش‌ها می‌باشد در صورتی که نگرش تحصیلی از دیدگاه علم روان‌شناسی، اجتماعی و جامعه‌شناسی علاوه بر فردی بودنش دارای بعد اجتماعی گسترده از جمله محیط، اطرافیان، پدر و مادر و معلم سایر افراد گروه‌هایی که دانش آموز با آن‌ها به نحوی برخورد دارند که در ایجاد و پرورش و تحکیم نگرش‌های مثبت یا منفی به رشته تحصیلی وی مؤثرند (بیانی، ۱۳۷۸).

پیشرفت تحصیلی و مسایل مربوط به آن یکی از دغدغه‌های اصلی نظام آموزش و پرورش کشورها است چرا که مسئولین و تصمیم‌گیرندگان سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی در سراسر دنیا توسعه و پیشرفت جامعه را در توسعه نظام آموزشی می‌دانند و این توسعه و پیشرفت از طریق پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در مدرسه و کلاس درس عملیاتی می‌گردد. منظور از اضطراب نوعی حالت هیجانی و ناخوشایند است که با پریشانی، هراس، تپش قلب، تعریق، سردرد، بی‌قراری و تکرار ادرار همراه است. هنگامی که فرد نسبت به کارآمدی، توانایی و استعداد خود در شرایط انسان دچار نگرانی و تردید می‌شود می‌توان از اضطراب شب امتحان سخن گفت. انگیزه در انسان طبیعی موجب افزایش تلاش و تکاپو می‌شود، اما اگر از حد اعتدال تجاوز کند موجب کاهش پیشرفت تحصیلی خواهد شد (کاوایی و همکاران، ۱۳۷۰).

سازمان بهداشت جهانی سلامتی را رفاه کامل جسمی، روانی و اجتماعی، تعریف می‌کند. فرد دارای سلامت روانی از سه ویژگی عمده از جمله احساس راحتی، احساس درست نسبت به دیگران و قدرت تامین نیازهای زندگی برخوردار است. سلامتی یک مفهوم چندبعدی است که علاوه بر بیمار نبودن، احساس شادکامی و بهزیستی را نیز دربر می‌گیرد. سلامت عمومی عبارت است از پاسخ سه گانه جسمی، روانی و اجتماعی نسبت به محرک‌های داخلی و خارجی در جهت نگهداری ثبات و راحتی سلامت، مفهومی پویا، متغیر و بالنده بر پایه واقعیت‌ها است (گنجی، ۱۳۸۰).

اتکینسون و همکاران^۱ (۱۹۹۸)، پیشرفت تحصیلی را توانایی آموخته‌شده یا اکتسابی حاصل از درس ارائه‌شده یا به عبارت دیگر، توانایی آموخته‌شده یا اکتسابی فرد در موضوعات آموزشی می‌دانند که به وسیله آزمون‌های استاندارد شده اندازه‌گیری می‌شود (محسن‌پور، ۱۳۸۰).

مفهوم سلامت عمومی احساس خوب بودن، اطمینان از کارآمدی خود، اتکاء به خود، ظرفیت رقابت و خودشکوفایی توانایی‌های بالقوه فکری و هیجانی است. به عقیده فروید ویژگی‌های خاصی برای سلامت عمومی ضرورت دارد. یعنی هر آنچه ممکن است در ناخودآگاه موجب مشکل شود، باید خودآگاه شود. خودآگاه لذت طلب نیست. خودآگاهی عنصر اصلی سلامت عمومی است و در شخص بالغ و پخته جایگزین تمایلات غریزی می‌شود. انسان می‌تواند تحت راهنمایی "من" آگاه و منطقی ناشادمانی‌های روان نژدانه خود را با خوش‌بینی مبادله نماید. اریک اریکسون^۲ سلامت عمومی را کسب مهارت‌هایی مانند اینکه در زندگی اجتماعی باید عاری از تعارض باشد، در کارش ماهر و استاد باشد، ابتکار نامحدود داشته باشد و در نهایت در مورد فرآیند زندگی، نظریه معنوی روشن و قابل درکی داشته باشد می‌داند (خدارحیمی، ۱۳۷۴).

آلبرت ایلیس^۳ معتقد است افراد دارای سلامت عمومی داری ویژگی‌های زیر هستند: نداشتن معیار مطلق برای درست یا نادرست، تا حدودی انتخاب آزادی دارند و به خاطر اشتباهاتشان دیگران را سرزنش نمی‌کنند، زندگی را همراه با مسئولیت و حل مشکلات آن لذت بخش می‌دانند، برای هر مشکل راه حل‌های مختلف را در نظر می‌گیرند و سعی در انتخاب بهترین آن را دارند (شولتز^۴، به نقل از خوشدل، ۱۳۷۹).

نتایج تحقیقات نشان می‌دهد بین سلامت عمومی معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبتی وجود دارد. کیامنش (۱۳۸۱) به بررسی رابطه بین رضایت شغلی، سلامت روان و باور منطقی معلمان کلاس سوم راهنمایی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان آنان در شهرستان خمین سال تحصیلی ۱۳۸۲-۱۳۸۱ پرداخت. نتایج این تحقیق نشان داد بین سلامت روان معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبتی وجود دارد.

¹ -Atkinson & et al

² -Erikson

³ -Eiis

⁴ -Sholtz

مطالعات متعددی در مورد سلامت روان با متغیرهای سازمانی انجام گرفته شده است. نتایج پژوهش های انجام شده در این حوزه نشان می دهد که رابطه معناداری میان سلامت روان معلمان با دیگر متغیرها وجود دارد. با پژوهش هایی که در این زمینه انجام داده شده اند، به این نتیجه رسیدند که می توان با تقویت سلامت عمومی عملکرد آن را ارتقا داد. صادقی (۱۳۸۹) به بررسی رابطه بین رضایت شغلی، سلامت روان و باور منطقی معلمان کلاس سوم راهنمایی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان آنان در شهرستان خمین پرداخته است. این پژوهش با هدف بررسی (رابطه بین رضایت شغلی، سلامت روان و باور منطقی معلمان کلاس سوم راهنمایی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان آنان در شهرستان خمین) صورت گرفت. نتایج نشان داد که بین رضایت شغلی و باور غیر منطقی معلمان در سطح ۰/۰۵ رابطه منفی معنی داری وجود دارد. همچنین افزایش سطح مدرک تحصیلی معلمان منجر به کاهش باور غیر منطقی آنان می شود. رابطه معنی داری در سطح ۰/۰۵ بدست نیامد.

خالقی (۱۳۹۰) به بررسی رابطه بین هوش هیجانی و سلامت روانی معلمان با خلاقیت دانش آموزان مدارس ابتدایی شهرستان بهشهر پرداخت. پژوهش با هدف بررسی رابطه هوش هیجانی و سلامت روان معلمان با خلاقیت دانش آموزان شهرستان بهشهر انجام شد. نتایج نشان داد که بین مولفه های هوش هیجانی و سلامت روان معلمان ابتدایی با خلاقیت دانش آموزان شهرستان بهشهر رابطه معناداری وجود دارد. تحلیل های رگرسیون نشان داد متغیر سلامت روان در مولفه کارکرد اجتماعی و هوش هیجانی در مولفه خودمدیریتی و خودانگیختگی قادر به تبیین تغییرات خلاقیت هستند. نتایج این پژوهش تاکید دارد معلمان که هوش هیجانی و سلامت روانی بیشتری دارند، دانش آموزان خلاق تری را خواهند داشت.

کونانی (۱۳۹۱) به بررسی رابطه بین فرسودگی شغلی با سلامت عمومی معلمان تربیت بدنی استان لرستان پرداخته است. هدف اصلی این پژوهش، تعیین رابطه بین فرسودگی شغلی و سلامت عمومی معلمان تربیت بدنی استان لرستان می باشد. نتایج نشان داد که بین فرسودگی شغلی و سلامت عمومی معلمان تربیت بدنی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد. آراسته (۱۳۹۲) به بررسی وضعیت سلامت روان و عوامل مرتبط با آن در میان دبیران دبیرستانهای شهرهای سنندج و بیجار پرداخته است. این مطالعه با هدف تعیین وضعیت سلامت روان و عوامل مرتبط با آن در میان معلمان دبیرستانهای شهرهای سنندج و بیجار طراحی و اجرا گردید.

کارل (۲۰۰۹) در تحقیق به مقایسه سلامت عمومی معلمان با دیگر گروههای شغلی پرداخته است. نتایج حاکی از آن است خستگی مزمن، اختلالات روانی، افسردگی و اضطراب در معلمان بیشتر از گروههای شغلی دیگر است.

فرضیه کلی

بین سلامت عمومی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه وجود دارد.

فرضیات جزئی

بین علائم جسمانی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه وجود دارد.

بین اضطراب دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه وجود دارد.

بین اختلال در عملکرد اجتماعی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه وجود دارد.

بین افسردگی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه وجود دارد.

روش پژوهش

با توجه به هدف اصلی تحقیق حاضر که شناسایی رابطه بین سلامت عمومی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان می‌باشد، روش تحقیق مورد استفاده، توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری در این پژوهش کلیه دانش آموزان و دبیران دوره دوم متوسطه بخش ویسیان، که تعداد دانش آموزان ۱۰۲ نفر (دختر و پسر) و دبیران ۳۸ نفر (زن و مرد) می‌باشند. برای تعیین حجم نمونه از جدول کرجسی و مورگان استفاده گردید که حجم نمونه دانش آموزان برابر ۸۶ نفر و دبیران ۳۶ نفر محاسبه گردید. در این پژوهش از نمونه‌گیری به روش طبقه‌ای نسبی-تصادفی استفاده شده است. شیوه گردآوری اطلاعات تحقیق، میدانی و کتابخانه‌ای می‌باشد.

پرسشنامه استاندارد «سلامت عمومی گلدبرگ و هیلر (۱۹۷۲)» یکی از ابزارهای معتبر برای سنجش سلامت عمومی است، که تدوین شده است، که دارای ۲۸ گویه و بر مبنای طیف لیکرت چهار گزینه‌ای (الف: اصلاً ب: در حد معمول ج: بیش از حد معمول د: به مراتب بیشتر از حد معمول) و شامل چهار زیر مقیاس علائم جسمانی‌سازی، علائم اضطراب، اختلال در کارکرد اجتماعی و افسردگی است. پرسشنامه سلامت عمومی که روایی آنها توسط اساتید صاحب‌نظر تایید شده است و پایایی آنها با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۲۰ نفر دبیران بوده اند که بصورت تصادفی از جامعه انتخاب شده بودند، محاسبه گردید. نتیجه بررسی برای پرسشنامه به شرح زیر بوده است: پایایی شاخص های سلامت عمومی برای فاکتورهای علائم جسمانی‌سازی، علائم اضطراب، اختلال در کارکرد اجتماعی و افسردگی به ترتیب عبارت است از: ۰/۸۵۱، ۰/۸۲۴، ۰/۸۱۴، ۰/۸۳۵. ضریب پایایی کل نیز ۰/۸۳۷ است. پیشرفت تحصیلی در تحقیق حاضر معدل ترم گذشته دانش آموزان می‌باشد.

یافته‌ها

فرضیه کلی تحقیق

بین سلامت عمومی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه معنی داری وجود دارد. با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها و نتایج به دست آمده از آزمون همبستگی پیرسون فرضیه کلی تحقیق نشان می‌دهد بین سلامت عمومی و پیشرفت تحصیلی ($R=0/416$) در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی دار است ($p<0/05$)، لذا H_0 دال بر عدم وجود رابطه بین دو متغیر رد گردیده و H_1 دال بر وجود رابطه معنی دار، مورد تایید قرار گرفت. بنابراین چنین استنباط می‌شود که با اطمینان بالای ۹۵٪ بین سلامت عمومی و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد یعنی با افزایش نمرات سلامت عمومی، نمرات پیشرفت تحصیلی نیز افزایش می‌یابد. بنابراین فرضیه فوق مورد تایید قرار می‌گیرد.

فرضیه ۱

بین علائم جسمانی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه معنی داری وجود دارد. با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها و نتایج به دست آمده از آزمون همبستگی پیرسون فرضیه ۱ تحقیق نشان می‌دهد بین علائم جسمانی دبیران و پیشرفت تحصیلی ($R=0/538$) در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی دار است ($p<0/05$)، لذا H_0 دال بر عدم وجود رابطه بین دو متغیر رد گردیده و H_1 دال بر وجود رابطه معنی دار، مورد تایید قرار گرفت. بنابراین چنین استنباط می‌شود که با اطمینان بالای ۹۵٪ بین علائم جسمانی دبیران و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. یعنی با افزایش نمرات علائم جسمانی دبیران، نمرات پیشرفت تحصیلی نیز افزایش می‌یابد. بنابراین فرضیه فوق مورد تایید قرار می‌گیرد.

فرضیه ۲

بین اضطراب دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه معنی داری وجود دارد. با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها و نتایج به دست آمده از آزمون همبستگی پیرسون فرضیه ۲ تحقیق نشان می‌دهد بین اضطراب و پیشرفت تحصیلی ($R=-0/520$) در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی دار است ($p<0/05$)، لذا H_0 دال بر عدم وجود رابطه بین دو متغیر رد گردیده و H_1 دال بر وجود رابطه معنی دار، مورد تایید قرار گرفت. بنابراین چنین استنباط می‌شود که با اطمینان بالای ۹۵٪ بین اضطراب دبیران و پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. یعنی با افزایش نمرات اضطراب دبیران، نمرات پیشرفت تحصیلی نیز کاهش می‌یابد. بنابراین فرضیه فوق مورد تایید قرار می‌گیرد.

فرضیه ۳

بین اختلال در عملکرد اجتماعی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه معنی داری وجود دارد.

با توجه به تجزیه و تحلیل داده ها و نتایج به دست آمده از آزمون همبستگی پیرسون فرضیه ۳ تحقیق نشان می دهد بین اختلال در عملکرد اجتماعی دبیران و پیشرفت تحصیلی (۵۳۶-) در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی دار است ($p < 0/05$)، لذا H_0]] دال بر عدم وجود رابطه بین دو متغیر رد گردیده و H_1 دال بر وجود رابطه معنی دار، مورد تأیید قرار گرفت بنابراین چنین استنباط می شود که با اطمینان بالای ۹۵٪ بین اختلال در عملکرد اجتماعی دبیران و پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. یعنی با افزایش نمرات اختلال در عملکرد اجتماعی دبیران، نمرات پیشرفت تحصیلی نیز کاهش می یابد. بنابراین فرضیه فوق مورد تأیید قرار می گیرد.

فرضیه ۴

بین افسردگی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه معنی داری وجود دارد. با توجه به تجزیه و تحلیل داده ها و نتایج به دست آمده از آزمون همبستگی پیرسون فرضیه ۴ تحقیق نشان می دهد بین افسردگی دبیران و پیشرفت تحصیلی ($R = -0/506$) در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی دار است ($p < 0/05$)، لذا H_0]] دال بر عدم وجود رابطه بین دو متغیر رد گردیده و H_1 دال بر وجود رابطه معنی دار، مورد تأیید قرار گرفت. بنابراین چنین استنباط می شود که با اطمینان بالای ۹۵٪ بین افسردگی دبیران و پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. یعنی با افزایش نمرات افسردگی دبیران، نمرات پیشرفت تحصیلی نیز کاهش می یابد. بنابراین فرضیه فوق مورد تأیید قرار می گیرد.

جدول ۱: توزیع نرمال بودن در جامعه برای متغیرها و ابعاد

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	کلموگروف اسمیرنوف	سطح معنی داری
علایم جسمانی سازی	۳۶	۵۶/۳۳۴	۸/۹۳	۰/۶۸۰	۰/۰۸۱
علایم اضطراب	۳۶	۱۷/۸۰۸	۳/۰۹	۱/۵۶۱	۰/۰۶۷
اختلال در کارکرد اجتماعی	۳۶	۴۳/۱۳۵	۸/۸۶	۱/۴۶۸	۰/۰۶۴
افسردگی	۳۶	۵۶/۳۴۹	۱۲/۳۴	۱/۴۲۱	۰/۰۵۴
پیشرفت تحصیلی	۸۶	۷۳/۰۸۷	۶/۷۴	۱/۱۴۷	۰/۰۶۳

طبق جدول ۱ برای همه متغیرها ارائه شده سطح معنی داری بیشتر از ۰/۰۵ است. بنابراین فرض H_0 یعنی نرمال بودن متغیرها تأیید می شود. بنابراین توزیع نرمال در جامعه آماری وجود دارد.

جدول ۲: ضریب همبستگی مربوط به سلامت عمومی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

X	Y	تعداد (n)	ضریب همبستگی پیرسون (r)	سطح معنی داری (sig)
سلامت عمومی	پیشرفت تحصیلی	۸۶	۰.۴۱۶	۰.۰۰۳

نتایج جدول ۲ نشان می دهد ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شده سلامت عمومی و پیشرفت تحصیلی (۰.۴۱۶) در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی دار است ($p < 0/05$)، لذا H_0]] دال بر عدم وجود رابطه بین دو متغیر رد گردیده و H_1 دال بر وجود رابطه معنی دار، مورد تأیید قرار گرفته است. بنابراین چنین استنباط می شود که با اطمینان بالای ۹۵٪ بین سلامت عمومی و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد یعنی با افزایش نمرات سلامت عمومی، نمرات پیشرفت تحصیلی نیز افزایش می یابد. بنابراین فرضیه فوق تأیید شده است.

جدول ۳: ضریب همبستگی مربوط به علائم جسمانی دبیران و پیشرفت تحصیلی

سطح معنی داری (sig)	ضریب همبستگی پیرسون (r)	تعداد (n)	Y	X
۰.004	0.538	86	پیشرفت تحصیلی	علائم جسمانی دبیران

همان طوری که نتایج جدول ۳ نشان می دهد ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شده علائم جسمانی دبیران و پیشرفت تحصیلی (۰.۵۳۸) در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی دار است ($p < 0/05$)، لذا H_0 دال بر عدم وجود رابطه بین دو متغیر رد گردیده و H_1 دال بر وجود رابطه معنی دار، مورد تأیید قرار گرفته است. بنابراین چنین استنباط می شود که با اطمینان بالای ۹۵٪ بین علائم جسمانی دبیران و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. یعنی با افزایش نمرات علائم جسمانی دبیران، نمرات پیشرفت تحصیلی نیز افزایش می یابد. بنابراین فرضیه فوق تأیید شده است.

جدول ۴: ضریب همبستگی مربوط به اضطراب دبیران و پیشرفت تحصیلی

سطح معنی داری (sig)	ضریب همبستگی پیرسون (r)	تعداد (n)	Y	X
۰.002	-0.520	86	پیشرفت تحصیلی	اضطراب دبیران

همان طوری که نتایج جدول ۴-۱۰ نشان می دهد ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شده اضطراب دبیران و پیشرفت تحصیلی (-۰.۵۲۰) در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی دار است ($p < 0/05$)، لذا H_0 دال بر عدم وجود رابطه بین دو متغیر رد گردیده و H_1 دال بر وجود رابطه معنی دار، مورد تأیید قرار گرفته است. بنابراین چنین استنباط می شود که با اطمینان بالای ۹۵٪ بین اضطراب دبیران و پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. یعنی با افزایش نمرات اضطراب دبیران، نمرات پیشرفت تحصیلی نیز کاهش می یابد. بنابراین فرضیه فوق تأیید شده است.

جدول ۵: ضریب همبستگی مربوط به اختلال در عملکرد اجتماعی دبیران و پیشرفت تحصیلی

سطح معنی داری (sig)	ضریب همبستگی پیرسون (r)	تعداد (n)	Y	X
۰.001	-0.536	86	پیشرفت تحصیلی	اختلال در عملکرد اجتماعی دبیران

همان طوری که نتایج جدول ۴-۱۱ نشان می دهد ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شده اختلال در عملکرد اجتماعی دبیران و پیشرفت تحصیلی (-۰.۵۳۶) در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی دار است ($p < 0/05$)، لذا H_0 دال بر عدم وجود رابطه بین دو متغیر رد گردیده و H_1 دال بر وجود رابطه معنی دار، مورد تأیید قرار گرفته است. بنابراین چنین استنباط می شود که با اطمینان بالای ۹۵٪ بین اختلال در عملکرد اجتماعی دبیران و پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. یعنی با افزایش نمرات اختلال در عملکرد اجتماعی دبیران، نمرات پیشرفت تحصیلی نیز کاهش می یابد. بنابراین فرضیه فوق تأیید شده است.

جدول ۶: ضریب همبستگی مربوط به افسردگی دبیران و پیشرفت تحصیلی

سطح معنی داری (sig)	ضریب همبستگی پیرسون (r)	تعداد (n)	Y	X
۰.000	-.506	86	پیشرفت تحصیلی	افسردگی دبیران

همانطوری که نتایج جدول ۴-۱۲ نشان می دهد ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شده افسردگی دبیران و پیشرفت تحصیلی (۰/۵۰۶-) در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی دار است. (p<0/05)، لذا H_0 دال بر عدم وجود رابطه بین دو متغیر رد گردیده و H_1 دال بر وجود رابطه معنی دار، مورد تأیید قرار گرفته است. بنابراین چنین استنباط می شود که با اطمینان بالای ۹۵٪ بین افسردگی دبیران و پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. یعنی با افزایش نمرات افسردگی دبیران، نمرات پیشرفت تحصیلی نیز کاهش می یابد. بنابراین فرضیه فوق تأیید شده است.

بحث و نتیجه گیری

فرضیه کلی تحقیق

بین سلامت عمومی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه معنی داری وجود دارد. با توجه به تجزیه و تحلیل داده ها و نتایج به دست آمده از آزمون همبستگی پیرسون فرضیه کلی تحقیق نشان می دهد بین سلامت عمومی و پیشرفت تحصیلی (R=۰/۴۱۶) در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی دار است (p<0/05)، لذا H_0 دال بر عدم وجود رابطه بین دو متغیر رد گردیده و H_1 دال بر وجود رابطه معنی دار، مورد تأیید قرار گرفت. بنابراین چنین استنباط می شود که با اطمینان بالای ۹۵٪ بین سلامت عمومی و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد یعنی با افزایش نمرات سلامت عمومی، نمرات پیشرفت تحصیلی نیز افزایش می یابد. بنابراین فرضیه فوق مورد تأیید قرار می گیرد.

سلمان در تحقیقی که در سال (۲۰۱۳) با عنوان « بررسی رابطه بین سلامت روانی معلمان و خلاقیت دانش آموزان ابتدایی در مدارس قاهره انجام داد به نتایج ذیل دست یافت: نتیجه تحقیق او نشان داد بین سلامت روانی معلمان و خلاقیت دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری (R=0/420) در سطح p=0/05 وجود دارد او نتیجه گرفت با اطمینان ۰/۹۵ می توان پیش بینی کرد که سلامت روانی معلمان بر خلاقیت دانش آموزان تأثیر دارد.

فرضیه ۱

بین علائم جسمانی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه معنی داری وجود دارد. با توجه به تجزیه و تحلیل داده ها و نتایج به دست آمده از آزمون همبستگی پیرسون فرضیه ۱ تحقیق نشان می دهد بین علائم جسمانی دبیران و پیشرفت تحصیلی (R=0/538) در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی دار است (p<0/05)، لذا H_0 دال بر عدم وجود رابطه بین دو متغیر رد گردیده و H_1 دال بر وجود رابطه معنی دار، مورد تأیید قرار گرفت. بنابراین چنین استنباط می شود که با اطمینان بالای ۹۵٪ بین علائم جسمانی دبیران و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. یعنی با افزایش نمرات علائم جسمانی دبیران، نمرات پیشرفت تحصیلی نیز افزایش می یابد. بنابراین فرضیه فوق مورد تأیید قرار می گیرد

سلمان در تحقیقی که در سال (۲۰۱۳) با عنوان « بررسی رابطه بین سلامت روانی معلمان و خلاقیت دانش آموزان ابتدایی در مدارس قاهره انجام داد به نتایج ذیل دست یافت: نتیجه تحقیق او نشان داد بین سلامت روانی معلمان و خلاقیت دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری (R=0/69) در سطح p=0/05 وجود دارد او نتیجه گرفت با اطمینان ۰/۹۵ می توان پیش بینی کرد که سلامت روانی معلمان بر خلاقیت دانش آموزان تأثیر دارد.

فرضیه ۲

بین اضطراب دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه معنی داری وجود دارد. با توجه به تجزیه و تحلیل داده ها و نتایج به دست آمده از آزمون همبستگی پیرسون فرضیه ۲ تحقیق نشان می دهد بین اضطراب و پیشرفت تحصیلی ($R=-0/520$) در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی دار است ($p<0/05$)، لذا H_0 دال بر عدم وجود رابطه بین دو متغیر رد گردیده و H_1 دال بر وجود رابطه معنی دار، مورد تأیید قرار گرفت. بنابراین چنین استنباط می شود که با اطمینان بالای ۹۵٪ بین اضطراب دبیران و پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. یعنی با افزایش نمرات اضطراب دبیران، نمرات پیشرفت تحصیلی نیز کاهش می یابد. بنابراین فرضیه فوق مورد تأیید قرار می گیرد. خالقی در تحقیقی که در سال (۱۳۹۰) با عنوان « بررسی رابطه بین هوش هیجانی و سلامت روانی معلمان با خلاقیت دانش آموزان مدارس ابتدایی در شهرستان بهشهر انجام داد به نتایج ذیل دست یافت: نتیجه تحقیق او نشان داد بین هوش هیجانی و سلامت روانی معلمان رابطه مثبت و معناداری ($R=0/612$) در سطح $p=0/05$ وجود دارد و نتیجه گرفت با اطمینان ۰/۹۵ می توان پیش بینی کرد که هوش هیجانی بر سلامت روانی معلمان تأثیر دارد.

فرضیه ۳

بین اختلال در عملکرد اجتماعی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه معنی داری وجود دارد.

با توجه به تجزیه و تحلیل داده ها و نتایج به دست آمده از آزمون همبستگی پیرسون فرضیه ۳ تحقیق نشان می دهد بین اختلال در عملکرد اجتماعی دبیران و پیشرفت تحصیلی (-0.536) در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی دار است ($p<0/05$)، لذا H_0 دال بر عدم وجود رابطه بین دو متغیر رد گردیده و H_1 دال بر وجود رابطه معنی دار، مورد تأیید قرار گرفت بنابراین چنین استنباط می شود که با اطمینان بالای ۹۵٪ بین اختلال در عملکرد اجتماعی دبیران و پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. یعنی با افزایش نمرات اختلال در عملکرد اجتماعی دبیران، نمرات پیشرفت تحصیلی نیز کاهش می یابد. بنابراین فرضیه فوق مورد تأیید قرار می گیرد.

سلمان در تحقیقی که در سال (۲۰۱۳) با عنوان « بررسی رابطه بین سلامت روانی معلمان و خلاقیت دانش آموزان ابتدایی در مدارس قاهره انجام داد به نتایج ذیل دست یافت: نتیجه تحقیق او نشان داد بین سلامت روانی معلمان و خلاقیت دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری ($R=0/420$) در سطح $p=0/05$ وجود دارد و نتیجه گرفت یا اطمینان ۰/۹۵ می توان پیش بینی کرد که سلامت روانی معلمان بر خلاقیت دانش آموزان تأثیر دارد.

فرضیه ۴

بین افسردگی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه معنی داری وجود دارد. با توجه به تجزیه و تحلیل داده ها و نتایج به دست آمده از آزمون همبستگی پیرسون فرضیه ۴ تحقیق نشان می دهد بین افسردگی دبیران و پیشرفت تحصیلی ($R=-0/506$) در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی دار است ($p<0/05$)، لذا H_0 دال بر عدم وجود رابطه بین دو متغیر رد گردیده و H_1 دال بر وجود رابطه معنی دار، مورد تأیید قرار گرفت. بنابراین چنین استنباط می شود که با اطمینان بالای ۹۵٪ بین افسردگی دبیران و پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. یعنی با افزایش نمرات افسردگی دبیران، نمرات پیشرفت تحصیلی نیز کاهش می یابد. بنابراین فرضیه فوق مورد تأیید قرار می گیرد.

سلمان در تحقیقی که در سال (۲۰۱۳) با عنوان « بررسی رابطه بین سلامت روانی معلمان و خلاقیت دانش آموزان ابتدایی در مدارس قاهره انجام داد به نتایج ذیل دست یافت: نتیجه تحقیق او نشان داد بین سلامت روانی معلمان و خلاقیت دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری ($R=0/420$) در سطح $p=0/05$ وجود دارد و نتیجه گرفت با اطمینان ۰/۹۵ می توان پیش بینی کرد که سلامت روانی معلمان بر خلاقیت دانش آموزان تأثیر دارد.

خالقی در تحقیقی که در سال (۱۳۹۰) با عنوان « بررسی رابطه بین هوش هیجانی و سلامت روانی معلمان با خلاقیت دانش آموزان مدارس ابتدایی در شهرستان بهشهر انجام داد به نتایج ذیل دست یافت: نتیجه تحقیق او نشان داد بین هوش هیجانی و سلامت روانی معلمان رابطه مثبت و معناداری ($R=0/612$) در سطح $p=0/05$ وجود دارد و نتیجه گرفت با اطمینان ۰/۹۵ می توان پیش بینی کرد که هوش هیجانی بر سلامت روانی معلمان تأثیر دارد.

بر اساس فرضیه جزئی اول «بین علائم جسمانی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه معنی داری وجود دارد» لذا پیشنهاد می شود:

- در امر گزینش و استخدام دبیران به وضعیت سلامت عمومی آنها توجه شود.
- فراهم کردن بیمه مناسب درمانی برای رفع مشکلات جسمی برای دبیران
- بر اساس فرضیه جزئی دوم « بین اضطراب دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه منفی و معنی داری وجود دارد » لذا پیشنهاد می شود:
- برگزاری کلاسهای مشاوره برای جلوگیری از نگرانی ها و اضطراب دبیران
- برگزاری اردوهای تفریحی و خانوادگی برای دبیران
- بر اساس فرضیه جزئی سوم «بین اختلال در عملکرد اجتماعی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه منفی و معنی داری وجود دارد» لذا پیشنهاد می شود:
- انجام اقدامات لازم برای ایجاد وضعیت زندگی مناسب تر
- رفع مشکلات معلمان و ایجاد امنیت شغلی
- بر اساس فرضیه جزئی چهارم « بین افسردگی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه منفی و معنی داری وجود دارد» لذا پیشنهاد می شود:
- احترام و ارج گذاشتن به مقام معلمی
- دادن اعتماد به نفس به دبیران از طریق تشویق و پاداش
- بر اساس فرضیه کلی «بین سلامت روان دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه بخش ویسیان رابطه معنی داری وجود دارد» لذا پیشنهاد می شود:
- تامین رفاه کامل جسمی و روانی و اجتماعی دبیران
- بررسی وضعیت اقتصادی دبیران و برطرف کردن مشکلات اقتصادی آنها

منابع و مراجع

- ۱- آراسته، حمیدرضا، و همکاران(۱۳۹۲). سنجش تاثیر رهبری مدیر و معلمان همیار بر تجارب آموزشی معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، نشریه تحقیقات روانشناسی.
  - ۲- خدارحیمی، سیامک. (۱۳۷۴). مفهوم سلامت روان شناختی. انتشارات جاودان خرد، مشهد، چاپ اول.
  - ۳- شولتز، دو آن، (۱۳۸۵). روانشناسی کمال، مترجم گیتی خوشدل، تهران، پیکان.
  - ۴- کاویانی، حسین، و همکاران(۱۳۷۰). بررسی همبندی و همپوشانی علایم اختلال های افسردگی در جامعه ایران، مجله دانشکده پزشکی.
  - ۵- کیامنش، علیرضا، (۱۳۸۱). روشهای ارزشیابی آموزشی، تهران، انتشارات پیام نور.
  - ۶- گنجی، حمزه، (۱۳۸۰)، روانشناسی عمومی، نشر ساوالان، تهران.
  - ۷- محسن پور، زینب، (۱۳۸۳) مقایسه فرسودگی تحصیلی در دانش آموزان، دومین کنفرانس ملی روانشناسی و علوم رفتاری.
- 8- Alport , G.w.(2002).Persnal Religious orientation and prejudice , journal of personality and social psychology ,vol 5.
  - 9- Kachel , H. G. (1998). Religion and mental health: Evidence for an association. International Review of Psychiatry, 13, 67.